

Žnjowy džak a zachowanie stwórby

Spočatk septembra swjećachmy ekumeniski dzeń stwórby. Boža stwórba je wohrožena, jeje zachowanie leži nam wšëm na wutrobje. Nětko nazymu, hdyž so poslednje płody z polow a ze zahrodow domchowaja, wopominamy džakowni bohate dary, z kotrymiž nas Bóh wšědnje wobdaruje a žohnuje. Nutrnje přednjesemy Bohu swój džak a swoju próstwu.

Chwal Knjeza, moja duša! Knježe, mój Božo, ty sy jara krasny! Ty sy krasnje a rjenje wuhotowany. Swětło je twoja drasta, z kotrejž sy wobleženy; ty přestrěwaš njebjesa jako rjany rub. Ty mačeš hory z wysoka; ty nasyćiš zemju z płodami, kotrež stworiš. Ty daš trawje rosc za skót a žito ludžom k wužitku, zo by so chléb ze zemje zdobył. Ty daš, zo by wino zwjeseliło čłowsku wutrobu a zo by jeho wobličo rjane było z wolijom, a zo by chléb čłowsku wutrobu posylnił. Knježe, kak su twoje skutki tak wulke, a kak je jich tak wjele! Ty sy je wšitke mudrje wustajił, a zemja je poľna twojeho bohatstwa. Wšitcy čakaja na tebe, zo by jim jědž dał w swojim času. Ty sćešleš swój dych, a znova so stwori, a tak wobnowiš twar zemje. Krasnosť Knjeza njech wostanje wěčnje; Knjez ma spodobanje na swojich skutkach. Chcu Knjezej spěwač swoje žiwe dny a swojeho Boha chwalić, tak doľho hač sym. Chwal Knjeza, moja duša! (wujimki z psalma 104)

Kóždy blečk zemje je swjaty. Štožkuli so ze zemju stawa, stanje so džěćom zemje. Wěmy: Zemja njesłuša nam. My słušamy zemi. Wšitko je ze sobu zwjazane kaž krej, kotraž wšitkich kaž swójbu zwjazuje. Njesmy syć žiwjenja tkali. Smy nitka w njej. Štožkuli syći naćinimy, sej sami naćinimy.

Jezus praji: Njestarajće so wo swoje žiwjenje, što budžeće jěsć a pić; tež nic wo swoje čěto, što budžeće so woblékać. Njeje žiwjenje wjace hač cyroba a drasta? Hladajće ptački pod njebjom: Wone njesyja, wone nježněja, wone njezběraja do bróžnjow; a waš njebjeski Wótc je tola ze žiwja. Njejsće drohotniše hač wone? Štó je mjez wami, kiž by swojemu žiwjenju łochć

přidać móhl, kak jara so tež wo to stara? A čehodla staraće so wo drastu? Wobhladajće sej lilije na polu, kak rostú: Wone njedžělaja, tež njepřadu. Praju wam, zo tež Salomo we wšej swojej krasnosťi zdrasćeny njebě, kaž jedna z nich. Hdyž Bóh trawu na polu tak drasći, kiž tola džensa steji a jutře so do pjecy ćisnje: Njedyrbjał to wjele wjace za was činić, wy małowěriwi? Tehodla njestarajće so a prajiće: Što budžemy jěsć? Što budžemy pić? Z čim budžemy so drasćić? Za tym wšitkim pytaja pohanojo. Přetož waš njebjeski

Wótc wě, zo wšo to trjebaće. (Mt 6, 25 31)

Modlimy so: Božo, słušamy do Twojeho rjaneho, rozłamliwego swěta. Daj, zo jón wobwarnujemy a zdžeržimy. Daj nam dowiđenje, zo jón škitamy a zo smy přez to škitani. Daj nam lubosć, zo lubujemy a zo bychmy lubowani byli. Daj nam žadosć za wujednanjom z Twojej stwórbu. Prosimy Boha wo žohnowanie swojeho džěla. Prosimy wo mocy, zo bychmy so wo sprawnosć prócowali. Prosimy wo mudrosć, zo bychmy zemju zachowali. Jeho lubosć stwori nowe žiwjenje. Hamjeń. *farar Stefan Reichelt*

Žnjenske króny a wěncy kaž tež do přirodnych materialijow zdrasćena figurina „Hanka“ symbolizowachu na krajnym žnjowodžaknym swjedženju srjedź septembra we Wojerowskej Janskej cyrkwi džak za lětuše bohate žně.

Foto: Trudla Malinkowa

Widženje – Boží dar

Lube dźeći, w někotrych cyrkwach móžemy krasne pisane wokna wobdziwać. Hdyž wonka slónco swěći, zybola so w najrjeńšich barbach, zo samo maličkosće spóznamy. Husto pokazaja wone křesćanske symboly, bibliske wosoby abo stawizny. Štož chce, móže rady wokno w comicu z barbami wumolować.

Bjez slónca njebychu nam pisane wokna tak napadnyli. Tež naše woči trjebaja swěćto. Hdyž je čma, njemóžemy ničo widzieć. Pruhi swěcy dyrbyja na woči padać. Brónica, kotraž leži zady we wočku, přeměnja pruhi do informacijow a posrědkuje je do našich mozow. Mozy zestajeja potom wobraz, kotryž widžimy. W jednej sekundze předdžěta naše wočko na tute wašnje dźesać milionow informacijow, kotrež počahuja so na přikład na formy, barby, zdalenosće abo pohiby.

Woči njejsu hnydom po porodźe poťnje wuwite. Čěsenki widža wšitko hišće njejasne. Wone spóznama swěćto a čmu a na krótku distancu mjezwoča. W starobje šěsć mjesacow rozeznawaja barby, formy a zdalenosće. Z lětom widža małe dźeći hakle poť tak derje kaž jednaćelětna dźeć. Woči wuwijawa so z pohibom. Hdyž dźeć waža, běhaja a skakaja, potom so widženje polěpsuje. W starobje někak dwanaće lět je wuwice wočow wotzamknjene.

Zhromadnje ze słyšenjom, stóždenjom,

wonjenjom a masanjom słyša widženje k našim pjeć zmysłam. Z nimi móžemy sej naš wobswět wotkryć. Hdyž jedyn z tutech zmysłow prawje wuwity njeje, spytaja druge njedostatk kompensować. Čłowjekojo, kiž njemóža widzieć, na přikład lěpje słyša. Snano bě to tež pola Bartimeja w Jerichu tak. Pola Marka w Nowym testamencie so pisa, zo sedžeše wón prošo při puću. Jako słyšeše, zo je Jezus w jeho bliskosći, započa wótre wołać. Jezus jeho słyšeše, přinďže k njemu a woprašja so, što móže za njeho

činić. Bartimej wotmołwi, zo chce widzieć, a Jezus jeho wuhoji. Bartimej bě zbožowny a slědowaše Jezusej.

W biblij namakamy wjacore stawizny, w kotrychž Jezus chorych wuhoji. To pokaza, zo móžemy jeho we wšitkich nuzach wo pomoc prosyć. Snano na wočakowane wašnje njepomha, ale na hinaše. Móžemy Bohu džakowni być, zo je nas tak derje stworił a nam widženje, słyšenje, stóždenje, wonjenje a masanje daril.

Waša Katja Meyerowa

Pokiwy

Popołdnje w Ptačecach

Wutrobnje přeprosy so njeđzelu, 12. oktobra, na serbske popołdnje do Ptačec. Za počatk je w 14 hodź. z nyšporom w cyrkwi. Přizamknje so zhromadne spěwanje ze skupinu Přezpólni pod nawodom Fabiana Kaulfūrsta.

Předstajenje knihi

Nowu knihu „Malschwitz vor 200 Jahren – W Malešecach před 200 lěta“ z dopomjenkami Smělnjanskeho fararja Jana

Awgusta Sykory (1835–1921) předstaji wudawaćelka Trudla Malinkowa štwórtk, 16. oktobra, w Smolerjec kniharni w Budyšinje. Započatk je w 19 hodź., zarjadowanje budže w serbskej rěči.

Šćežka za Pětra Młónka

W Hodźiju přepoda so sobotu, 18. oktobra, wopomnjenska šćežka za ludoweho basnika Pětra Młónka zjawnosći. Zarjadowanje započnje so w 14 hodź. z nyšporom w cyrkwi. Přizamknje so počesćenje při rowje a wotkryće hlowneje informaciskeje tafle. Potom podaja so wobdźělnicy z kolesom, wosobowym awtom abo busom k jednotliwym stacijam šćežki. Naposledk

su přeprošeni na imbis w kantoraće. Wšitcy zajimcy su wutrobnje witani.

Hodźijska wosada

Dźiwadło wo wupućowarjach

Dźiwadłowa hra wo serbskich wupućowarjach „Won do swěta“ změje sobotu, 18. oktobra, w 19 hodź. w Radworju swoju premjeru. Dalše předstajenja sčěhuj sobotu, 25. oktobra, w 19.30 hodź. w Haslowje, njeđzelu, 2. nowembra, w 17 hodź. w Chróšćicach, sobotu, 8. nowembra, w 16 hodź. w Dźiwadle na hrodze w Budyšinje kaž tež smjertnu njeđzelu w Njebjelčicach a drugeho adwenta w Šulšecach pola Kulowa.

Dworowy swjedžen w Hrubjelčicach

Při najrjeńšim wjedrje přichwata sobotu, 16. awgusta, zaso mnoho Serbow z Łužicy, z dalšich kónčinow Němskeje a samo z wukraja do Hrubjelčic. Maćijec swójba a Serbske ewangelske towarstwo běštej pjaty raz na ekumeniski dworowy swjedžen přeprosoj. Kaž hižo w minjenych lětach bě dwór rjenje wupyšeny ze serbskimi chorhojčkami a pisanyimi girlandami.

Přeni wopytowarjo zhromadźichu so hižo w 14 hodź. Tradicionelne započo so swjedžen z pućowanjom swójbow. Lětsa nastaji so jenož mała skupina na puć do Dobruše. Hnydom na spočatku skedźbni Robert Maćij před dworom na swjaty křiž z napisom „Pokoј budź z wami“ a pozdžišo na pohrjebnišću na wopomnjenski kamjeń z přećom „Měr budź z wami“. Tole wabješe do krótkeho rozmyslowanja. Na dalším puću powědaše Křesćan Krawc na někotrych městnach wo zajimawostkach wokolicy a dožiwinjach ze zańdženych časow. W Dobruši wopytachu pućowarjo loni postajeny pomnik za Marju Simonowu (hleј PB 8/24 a 10/24). Robert Maćij, kotryž nawjedowaše pućowanje, rozprawješe skrótko wo žiwjenju njesprócniweje sama-

Pućowarjo při pomniku serbskeje samaritanki Marje Simonoweje w Dobruši

Z něhdźe 60 wobdźělnikami swječeštaj dekan Šćapan a sup. Rummel ekumeniski nyšpor
Foće: ???

ritanki. Ewangelska Serbowka bě sobuzałożerka sakskeho Čerwjeneho křiža. Dalši puć wjedžeše nimo jeje ródneho doma w Dobruši, přez tamniše hrodžišćo a Stónkecy wróćo na Maćijec/Jaworkec dwór. Tam běštej hižo slódný tykanc a kofej přihotowanej. Přidatnje pječeše Madleńka Šolcic z Hrubjelčic čerstwe plincy. Mjeztym běchu dalši hosćo na swjedžen přichwatali. Dohromady bě jich někak 60 wopytowarjow.

Wokoło 17 hodź. přizamkny so ekumeniski nyšpor, kiž Serbski superintendent Kryštof Rummel a dekan Wito Šćapan zhromadnje wuhotowaštaj. Jako temu běštaj sej Jezusa jako pastyrja wuzwoliłoj. Kěrluš přewodžeše Lydija Maćijowa na gitarje. Čitanje přednjese Elena Quarzowa. W swojim předowanju přirunowaše Wito Šćapan Jezusa z pastyrjom. Wón wopisowaše, kak so pastyr lubosćiwje wo swoje wowcy stara a jich wjedže. To chce Jezus tež z křesćanami činić, kotřiž jeho sčěhuj. Jako dopomjenku da předar na kóncu wot džěćići dopisnicu rozdžělic, na kotrejž je Jezus jako pastyr zwobraznjeny.

Po tym knježeše wjesoła nalada při blidach. Wšudže so bjesadowaše a džěćići

wjesele hrajkachu. Hosćo sej tutu wosebitu atmosferu jara chwala. Popřachu sej zymne napoje a slódnú wječer. W bróžni bě wulki bifej natwarjeny, za kotryž běchu wopytowarjo chleńb, pomazanki, solotwje a dalše jědže sobu přinjesli.

Runočasnje započo so kulturny program. Kapała Fünf an der Feier hraješe serbske a mjezynarodne spěwy z akordeonom, gitaru, klarinetu, kontrabasom a percusijonem tak wjesele a jimace, zo sej přeni hosćo hižo bórže zarejowachu. Jako so čmičkaše, wobswětli dwór přijomny lěhwowy woheń, wokoło kotrehož so hač do pózdneho wječora bjesadowaše, hudžeše a rejowaše. Swjedžen zakonči so ze spěwanjom serbskich ludowych spěwow.

Wulku chwalbu chcu Maćijecom a Jaworkecam za tutón znowa tak poradženy džěń wuprajic. Wutrobny džak tež swójbam a wšěm pomocnikam za wšě přihoty a wšu prócu. Džakuju so tež Serbskemu ewangelskemu towarstwu, kotryž swjedžen podpěruje a hižo wjele lět na njón přeprošuje. Wjeselu so hižo na přichodny serbski dworowy swjedžen klětu w Hrubjelčicach!

Katja Meyerowa

Měnjena někotrych wobdźělnikow lětušeho swjedženja

„Sym přeni raz na dworowym swjedženju. Pućowanje, bifej a zhromadnosć so mi jara lubja.“ Elena Quarzowa z Mosbach-Reichenbucha

„Ekumeniska zhromadnosć, pućowanje, znatych zetkać a nowych ludźi zeznać – tu je dobra móžnosć so schadźować.“ Terezija Kubašec z Radworja

„Swjedžen njeje přewulki, ma perfektnu

wulkosć. Tu zetkamoj wjele znatych a widzimoj tež nowe mjezwoča. Je lochko někoho zeznać. Ekumenu, kiž su Maćijec a Jaworkec w małym žiwu, wotblyšćuje swjedžen we wjetšim.“ Andreja Chěžcyna a Annett Brězanec z Budyšina

„Sym hižo husćišo wo dworowym swjedženju w Pomhaj Bóh čitał. Bě přeco mój són swjedžen wopytać a dožiwić. Lětsa bě to móžno, dokelž sym runje na studijnej

jězbje w Pólskej a Němskej. Tu knježi wulkotna wosebita atmosfera. Swjedžen je tajki, kaž sym sej jón přeco předstajił.“

Goro Christoph Kimura z Tokija

„Swjedžen je krasna móžnosć zetkanja ewangelskich a katolskich Serbow, kotřiž hewak tak husto hromadže njepřinđu. Za to móžemy Jaworkecam a Maćijecam jenož džakowni być.“

Friedemann Böhme z Budyšina

Ewangeliska serbska wjes – něhdy a džensa

Dopomnjeća fararja Sykory/Sickerta zesrjedź 19. lětstotka

Mjez tudyšimi wsami (plus město Kamjenc), kotrež lětsa 800. rōčnicu přeněho naspomnjenja swjećachu, běchu w juniju tež Malešecy, znata gmejna wosom kilometrow sewjerowuchodnje Budyšina. A spočatk žnjence předležese potom dwurěčna kniha, kiž předstaja nam w nowym šaće dopomnjenki na džěcatstwo Jana Awgusta Sykory, poslednjeho serbskeho fararja w Smělněj pola Biskopic (1863–1899). Jeho rukopisnu awtobiografiju běše literarny a kulturny stawiznar Ota Wićaz w lěće 1936 pod titulom „W Malešecach před sto lětami“ w swójskim, dosć swobodnym přeložku do serbsčiny jako samostatnu knihu z něhdže sto stronami wozjewił. Składnostnje wjesneho jubileja je stawiznarka Trudla Malinkowa nětko dalši, rozšěrjeny nakład wudała.

W originalu němskorěčne „Skicy ze žiwjenja fararja Sykory“ su hač do džensnišeho nahladny dokument serbskich kulturnych stawiznow. Jan Awgust Sykora (němsce Sickert, 1835–1921) pisaše je wokoło 1904 jako wuměnk w Biskopicach. W nowej podobje móžeja runje serbscy čitarjo „original ze serbskim přeložkom z lěta 1936“ přirunować (tak rěka w „Předstowje“ na str. 9/10). Přeni a najdlěši kapitl mjenuje so tule „Die Kinderjahre von 1835 bis 1847“ a jedna hłownje wo rōdnej wsy Malešecach. K lěpšemu podrjadowanju scěhuje tam 47 wotrězkow wšelakeho wobjima z awtorowymi hesłami na čole. Wopisuja so w nich z pomjatka předewšěm młode lěta w staršiskim kuble na Malešanskej nawsy, burska swójbka, kotraž bě so z robotow wukupila, wjesne naložki, cyrkwinske wosebitosće. Skerje jako wudospołnjenja slěduja po tym krótkce pasaže wo jednym lěće na měščanskej šuli w Budyšinje (1847/48), hdžež nawukny młody Sykora doskōnčnje němčinu, wo wosom lětach na gymnaziju (scomt serbsčinu pola Smolerja) a wo studiju teologije wot 1856 w Lipsku. Kōnc tworja zapokazanje jako duchowny z němskej žo-

nu 1863 w Smělněj, a to přez Hodźijskeho fararja Jaroměra Hendricha Imiša.

Byrnež Sykora w slědowacych lětach mnohe spisy napisa abo do serbsčiny přenese (wuběr jeho publikacijow namaka so na str. 263–266), bě wón w zjawnym žiwjenju dwurěčneje Hornjeje Łužicy lědma prezentny. Tola wón njebu w 20. lětstotku ženje cyle zabyty. Nimo wudaća Oty Wićaza w třicetych lětach w Serbskej ludowej knihowni dōrdže po politiskim přewróće k wróćopřeložkam do němčiny. Tak předpožohi Hanka Tarankowa ze Starych Hajnic 1994 dospołny tekst za Sykorowych potomnikow, a tuta wersija wuńdže 2008 jako brošura w swójskim nakładze, kotraž so wosebje w Malešecach rozšěrješe. Na nastork Oxfordskeho slawista Geralda Stona přenese so tuta warianta 2018 samo do jendželšćiny. Original pak bě Trudla Malinkowa mjeztym pola prawnučki w Lipsku zaso namakała a da jón w Serbskim kulturnym archiwje digitalizowała.

Trudla Malinkowa je „Skicy“ we woběmaj rěčomaj do aktualneje knihi „W Malešecach před 200 lětami“ přiwzała a jimaj informatiwny biografiski zarys dodała: „Jan Awgust Sykora – burski syn, serbski farar a ludowy spisowačel“. Na nimale 20 stronach zaměstni wona „Biografiske“, „Serbske skutkowanje“, „Wopomnjeće k stočinam 1935“, posmjertne pomniki za Sykoru w Smělněj a za swójbu Saroda-Sykora-Sickert w Malešecach a Biskopicach kaž tež zašmjatane stawizny tuteje awtobiografije. Džensa wšak je digitalna kopija wšitkim zajimcam přistupna (přir. str. 137 resp. 261). Wosebje jimace skutkuje wopisanje asimilacije Smělnjanskich Serbow na kōncu 19. lětstotka tehorunja w cyrkwinskih poměrach. Tak bu tamniša wosada po wotchadže fararja Sykory na wuměnk oficialnje jako němska zastopnjowana.

Temu napřečo namaka awtorka w džensnišich Malešecach ze swojimi 600 wobydlerjemi hišće šěroki rjad serbskich slědow. Posledni přinošk noweje knihi rěka tuž optimistisce „Ein sorbischer Rundgang durch Malschwitz“. Na 14 stronach so wopisuje, što we wsy, w cyrkwiskim žiwjenju a na pohrjebnišću prjedy a nětkle na serbskich wosebitosćach – na přikład spomnjeća na zaslužbnych duchownych – wšitko wobsteješe a dale wobsteji. Tak so naspomni, zo nachadza so na městnje wotpaleneho Sykoric kubla hižo wjele lět woblubowana Trittmacherec pjekarnja, zo nima wosada hižo swójskeho fararja, ale k nowej wulkowosadze („Kirchspiel“) słuša, zo je mjeno w NDR popularneje korčmy „K wódnemu muzej“ w lěće 2000 na pěstowarnju přěšlo, kotraž po Witaj-modelu džěla a džěćom rěč a tradicije Serbow zbližuje. Škleńčana twórba Jana Buka njedaloko cyrkwyje před gmejnskim zarjadowom swědči posrědnje a bjezposrědnje wo „serbskej zańdženosci Malešec a wokoliny“ (str. 274 resp. 290).

Nowa kniha z nimale 300 stronami je brošurowana, ale kompaktna. Jako technisku specifiku wobsedzi wona dwaj nakōsnej rōžkaj horjeka a deleka. Čitar storči při listowanju na skoro 30 zdžěla barbnych wobrazow, zwjetša z wobsydstwa wudačelki. Ze swojim wonkownym wuhotowanjom pokazuje nowosć na eksperimentelny duch serbskeho nakładnistwa. A to je tola njedwělmna hōdnota w lěće 800. jubilejnych rōčnicow.

Dietrich Šolta

Knižna premjera w Malešecach

Do „Wódnego muža“ w Malešecach přichwata 10. septembra nimale sto zajimowanych na knižnu premjeru Ludoweho nakładnistwa Domowina. Wudawačelka Trudla Malinkowa předstaji knihu „Malschwitz vor 200 Jahren / W Malešecach před 200 lětami“ a rysowaše nazorje swoju zaběru z Janom Awgustom Sykoru (1835–1921), poslednim serbskim fararjom Smělnjeje. Swoje džěcatstwo bě wón w tehdy ryzy serbskich Malešecach přežiwił. Na wuměnk napisa w němskej

rěči swoje žiwjenske dopomnjenki. Literarny stawiznar a redaktor Ota Wićaz je džěle do serbsčiny přeneseł a 1935 w Serbskich Nowinach wozjewił. Nětko je z teho zajimawa dwurěčna kniha nastała. Wopytowarjo sluchachu napjeće na wuwjedženja Trudle Malinkoweje wo pytanju za němskim originalom a na přečitane wurězki wo wšědnym dnju w Malešecach před 200 lětami. Po zarjadowanju kupichu sej mnozy knihu a dachu sej ju wot wudačelki signować. **Marka Maćijowa**

Malschwitz vor 200 Jahren / W Malešecach před 200 lětami. Kindheitserinnerungen von Johann August Sickert / Dopomnjenki Jana Awgusta Sykory na džěcatstwo, wudała Trudla Malinkowa, Ludowe nakładnistwo Domowina, Budyšin 2025, 292 stron, 22,00 eurow

Hanamarja Heinowa z Rownoho njeboh

W přitulnej małej kuchni na Njepilic dworje w Rownom smy so w zymskich měsacach lěto wob lěto zetkali na bibliske hodžiny. Jedna z nich bě Hanamarja Heinowa rodź. Starusec. Wěra a to serbske běštej jej čas žiwjenja přewšo wažnej. Z njej zhubimy jednu z posledních Slepjanskich kantorkow.

Hanamarja Heinowa narodži so 23. awgusta 1939, mało dnjow do wudyrjenja Druheje swětoweje wójny swojimaj staršimaj Hanje a Gustawej Starusec w Rownom. 3. septembra bu w Slepjanskej cyrkwi wukřćena.

Nan dyrbjše jako wojak do wójny čahnyć a padny tam w juniju 1940, jako džowka ani hišće lěto stara njebě. Tak wotrosće Hanamarja ze swojej maćerju, džedom a wowku kaž tež ćetomaj Lejnu a Marju. Serbsčina bě jeje maćerščina a dokelž džělaše a bydleše čas žiwjenja w Rownom, je sej ju tež wobchowala a česćila.

Po konfirmaciji wopyta ratarsku šulu a wotzamkny ju jako fachowa džělaćerka za ratarstwo. Džělała pak je potom lětdžesatki jako přistajena Rownjanskeje a pozdžišo Slepjanskeje gmejny. Hižo rano w štyrjoch měješe w gmejnskim zarjedže zatepić, listy roznošować a najwšelakoriše džěla wukonjeć.

Na rejach zezna swojeho mandželskeho Horsta Heina, kotryž pochadžeše ze Šleziskeje a bě šklenčer w Bělej Wodže. W

Hanamarja Heinowa na Njepilic dworje w Rownom

Foto: Birgit Hein

septembrje 1961 buštaj w Slepjanskej cyrkwi zwěrowanaj. Tři synojo so jimaj narodžichu: Steffen, Matthias a Michael. Bohužel žadyn z nich serbsce njenawukny. Holanska serbsko-pobožna identita so w tutej generaciji pozhubi.

Tola Hanamarja Heinowa wosta z tym

serbskim zwjazana. Samozrozumliwje bě lětdžesatki člonka a někotře lěta w předsydstwje Rownjanskeje Domowinskeje skupiny. Jako so po přewróće spočatk 1990tych lět skupina Slepjanske kantorki załoži, spěwaše wona wote wšeho spočatka sobu. To běchu za nju přewšo zbožowne lěta, hdyž bě jako wuměnkarka ze Slepjanskimi kantorkami w tu- a wukraju po puću. Rady angažowaše so tež na Njepilic dworje: Pomhaše na tamnišich swjedženjach abo hdyž dyrbjachu so skupiny pohosćić.

W lěće 2011 swjećeše ze swojim mandželskim złoty kwas. W lěće 2018 wón zemřě. Přewšo trjechiło je Hanumarju Heinowu, jako w lěće 2024 tež jeje syn Michael zemřě. Wot tuteho časa džěše so jej strowotnje hubjeršo a w nalěću 2025 zwěsćichu pola njeje raka. Wona zemřě njedźelu, 10. awgusta, w chorowni w Bělej Wodže.

Pochowana bu 15. awgusta na Rownjanskim pohrjebnišću wot wasadneje fararki Jadwigi Malinkoweje. Na serbskóněmskim pohrjebje zaklinčachu z paskow originalne natočenja Slepjanskich kantorkow. Předowała je fararka Malinkowa wo psalmje 23 „Kněz je mój pastyr“.

Z Hanumarju Heinowej zhubimy swěrn Serbowku Slepjanskeje wosady. Njech je jej serbska zemja lochka.

Jadwiga Malinkowa

Džěłarnička Bjesadow w Rakecach

Sobotu, 20. septembra, přewjedžechu serbske Bjesady swoju lětušu džěłarničku. Serbske ewangelske towarstwo a Rakečanska Bjesada běštej do farskeje bróžnje w Rakecach přeprošyloj. Bohužel namaka tónraz jenož mało hosći, někak 15 wosobow, puć do Rakec. Škoda, dokelž běše tema hłowneho přednoška wosebje za

džěło Bjesadow zajimawy a aktualny.

Dr. Lubina Malinkowa rozprawješe wo stawje wuwica digitalnych srědkow při komunikaciji w serbskej rěči a wo mnohich druhich digitalnych pomocnych srědkach kaž su to programy za wuknjenje serbsčiny a za přeložowanje. Tajke programy skica pomoc při stworjenju serbskich rěčnych

rumow kaž tež při zachowanju a rewitalizaciji serbskeje rěče. Z tym wotpowěduja dokładnje zaměram Bjesadow.

Zetkanje započa so w 14 hodź. z nutrosću, kiž měješe sup. Krystof Rummel. Potom slyšachu wšitcy hižo horjeka mjenowany přinošk dr. Malinkoweje. Wona poda wobšěrny přehlad digitalnych programow za wuknjenje serbskeje rěče a aktualnych internetnych stronow wšelakich serbskich towarstwow. Tema přitomnych zajimowaše, tak zo zbudži wjele prašenjow a diskusije.

Po swačinje rozprawješe Olaf Langner z Rakec wo svojim džěle jako zastupjer Serbow w sakskej krajnej synodze.

K zakončenju popołdnja zaspěwachu sej wšitcy zhromadnje serbske kěrluše a ludowe spěwy. Planowany přewod spěwanja z dudlawu njebě bohužel možny, dokelž bě dudler Beno Nowak schori. Na zbožo móžachu Andrea Langnerowa, Měrcin Krawc a Michał Šolta krótkodobnje z akordeonom, gitaru a pišćalku zaskoćić. Wutrobny džak za tutu spěšnu pomoc. Tak bě džěłarnička w cyłku zajimawa, powučne a tež lóštne popołdnje.

Günter Holder

Zahajenje džěłarnički z nutrosću sup. Krystofa Rummela

Foto: Günter Holder

Po serbskich ewangelskich duchownych pomjenowane domy a rumnosće (10, 1. dźěl)

Handrij Zejler – farar, basnik a redaktor

Handrij Zejler

Handrij Zejler narodži so 1804 jako syn žiwnosćerja a studnjerja w Stonej Boršci. Wopyta gymnazij w Budyšinje a studowaše teologiju w Lipsku. Po tym skutkowaše pjeć lět jako pomocny předar a diakon w Klukšu, doniž njesta so wot 1835 hač do swojeje smjerće 1872 z fararjom we Łazu.

Z młodych lět wěnowaše so Handrij Zejler serbskemu dźělu. 1830 wuda serbsku gramatiku, 1842 založi Tydžeńske Nowiny a 1844 časopis Misionske Powěšće. Jako znaty serbski basnik spřeceli so z hudźbnje wobdarjenym młodym wučerjom Korlu Awgustom Kocorom. Zhromadnje založišťaj 1845 serbske spěwanske swjedženje, kotrež wuznamnje k narodnemu wozrodženju w Serbach přinošowachu, a stworišťaj wjacore serbske oratorije. Zejler plaći jako založer serbskeje narodneje literatury a sluša ze swojim mnohostronskim skutkowanjom k wusahowacym wosobinam serbskich kulturnych stawiznow. We wobłuku naprašowanja serbskeho rozhlóska MDR w léce 2005 wuzwolichu jeho za „najslawnišeho Serba“.

Studentski internat „Handrij Zejler“ w Lipsku (1952)

Jako młodženc bě Handrij Zejler w Lipsku teologiju studował a připódlu čile w serbskim towarstwie Sorabija skutkował. Tehodla spožčichu internatej, kotryž so po Druhej swětowej wójnje serbskim studentam w Lipsku přepoda, mjeno bywšeho sławného komilitona. Internat založi so 22. nowembra 1952 w Lipšćanskej wilo-wej štwórći na Sebastian-Bach-Straße 44. Bě to wosobny byrgarski dom z wulkej, na park podobnej zahrodu. Na swjatočnosći, na kotrejš tež prominenca z uniwersity

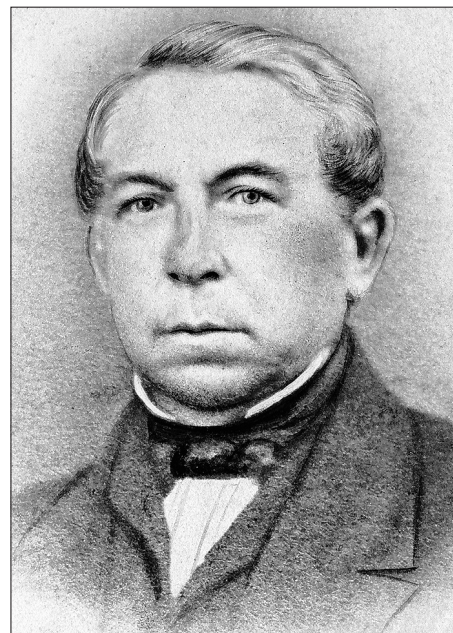
a z Budyšina wobdźěli, spožčichu domej mjeno a přepodachu jemu mjedzanu bustu Handrija Zejlerja. Bě to dalši eksmplar busty, kotruž bě řezbar Konrad Zenda z Drježdžan 1949 za Zejlerjowy pomnik we Łazu stworił.

Mjeno Handrija Zejlerja a jeho bustu wzachu serbscy studenća sobu, jako so internat pozdžišo dwójce přeměštni: w léce 1958 do wjetšeho a přihódnišeho domu na Fritz-Austel-Straße (wot léta 1990 Bornaische Straße) 198b a wottam w léce 2010 do wjaceposchodoweho platoweho twara z NDRskeho časa na Arno-Nitzsche-Straße 40.

Šula „Handrij Zejler“ we Wojerecach (1967)

W 1960tych lětach prócowawaše so Domowina, zo by so šuli we Łazu, hdžež bě Handrij Zejler něhdy skutkował, spožčiło jeho mjeno. Statne zarjady kaž tež dźěl Łazowskeje ludnosće pak to wotpokazachu. Tehodla Domowina potom namjetowaše, po nim pomjenować nowu šulu we Wojerecach, w kotrejš so serbsčina wuwučowaše. Tuta šula bě so 9. septembra 1964 we Wojerowskim nowym měsće wotewrěła. Spožčenje mjena serbskeho fararja pak tež tu ani pola instancow a funkcionarow ani we wobydlerstwje na sympatiju njestorči. Wutrajne prócowanja pak so na posledk wudanichu: Na swjatočnosći 22. měrca 1967 so šuli w přitomnosći statneje a serbskeje prominency mjeno „Handrij Zejler“ spožči.

Zo by so serbski profil kubłanišća podpěrał, dósta šula hnydom na spočatku fundus Wojerowskeje narodneje drasty. Dale zarjadowa so w njej na iniciativu Domowiny tradiciska rumnosć wo žiwjenju Zejlerja, kotraž so tež jako fachowy ka-

Handrij Zejler (1804–1872)

Repro: SKA

binet za serbsčinu wužiwaše. Wuhotowanje rumnosće přewza wumělc Heinz-Karl Kummer z Lauchhammera, financowanje pak ministerstwo za kulturu NDR. Na šuli založi so dźělowe zjednoćenstwo za serbske ludowe wuměłstwo, kotrež nawjedowaše ludowa wuměłca Hana Tilichowa z Nydeje. Dale wotměwachu so tu wokrjesne olympiady serbskeje řeče a kóžde léto swjedžen serbskeje řeče a kultury. Partner-ske styki hajachu so ze šulu w pólskim Wlenju we wojewódstwje Jelenia Góra.

Po přewróće šulu zawrěchu a twarjenje zwottorhachu. Mjeno „Handrij Zejler“ přeńdže potom na zakładnu šulu „Při worjole“ we Wojerecach, kotraž ma wot 2022 nowy domicil na kromje města.

Trudla Malinkowa

Wosobna wila služeše wot 1952 do 1958 jako přeni studentski internat „Handrij Zejler“ w Lipsku

Repro: SKA; foto: archiw PB

Nascěnowy wobraz na nowym twarjenju zakładneje šule „Handrij Zejler“ we Wojerecach je stworił serbski wumělc Štefan Hanuš.

Nowy započatk w Halle

W minjenym šulskim léce smědžach ewangelsku nabožinu na Budyskim Serbskim gymnaziju wuwučować. To bě za mnje wulka radosć. Za to sym swěru serbsčinu wuknyla, tak zo sym móhla zložiť rěčny certifikat B1. Bože puće su druhdy hinaše hač čłowske mysle.

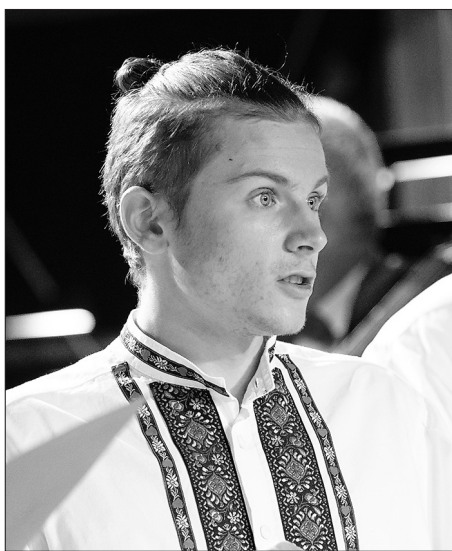
Wot septembra džělam jako wědomost-na sobudželačka za tři lěta na CES (Center for Empowerment studies) na uniwersiće w Halle. To je centrum za slědženja, kiž zaběra so z prašenjom, kak zamóže

křesćanska wěra w sekularnej wokolinje přežiwić a kak móžeš křesćanow podpěrować a posylnjeć.

Rady bych dale trochu wuwučowała, ale wšelakich přičin dla so to na Serbskim gymnaziju njehodži. Tehodla sym krótkodobnje na wyšej šuli w Radworju zaskočila. Je-li móžno, chcu nadal čestnohamtsce mjez ewangelskimi Serbami skutkować, na přikład ze serbskej liturgiju, nutnosćemi abo z krótkimi artiklemi kaž z tutym.

Cornelia von Ruthendorf-Przewoski

Nowy elewa w chórje SLA

Lukaš Meyer jako spěwar SLA

Foto: Rafael Ledžbor

Młody ewangelski Serb Lukaš Meyer (19) z Münsteru je wot awgusta nowy elewa w chórje Serbskeho ludoweho ansambla. Z pjeć lětami je w Münsteru při tachantskej cyrkwi swj. Pawoła do hólčaceho chóra Capella Ludgeriana zastupił. Dohromady je 14 lět w tutym chórje spěwał, na spočatku jako sopran a pozdžišo jako tenor. Hłownje su klasiske kruchi nazwučowali a předstajili. W SLA spěwa Lukaš Meyer w basu sobu. Jako elewa chce so nětko w dalšich žanrach wuspytać a w swojej maćeršćinje spěwać. Přemysluje wo tym, pozdžišo spěwanje studować.

Prěnje tydženje w Budyšinje su so Lukašej Meyerej derje lubili. Cyle nowe zajimawe nazhonjenje je hraće małych scenow w hudźbnym dźiwadle. Tuchwilu probuje za nowy dwurěčny kruch „Dalina“, kiž změje 4. oktobra premjeru.

Katja Meyerowa

Zhromadźizna SET

Předsydstwo Serbskeho ewangelskeho towarstwa přeprošuje wutrobnje na lětušu sobustawsku zhromadźiznu na reformaciskim dnju, 31. oktobra, w Budyšinje. Zezdženje zahaji so w 14.00 hodź. z nutnosću w Michałskej cyrkwi a pokročuje w 14.30 hodź. na wosadnej žurli.

Dnjowy porjad:

1. witanje a swačina
2. rozprawa předsydstwa
3. rozprawa rewizorow
4. schwalenje rozprawow
5. wólby noweho předsydstwa
6. wólby rewizorow
7. namjety za dalšu džělawosć
8. přednošk Trudle Malinkowej

wo stawiznach časopisa Pomhaj Bóh
Kónc budže někak w 17.00 hodź.

Čłonojo towarstwa a hosćo, kotřiž so za serbske ewangelske wosadne žiwjenje zajimuju, su lubje witani.

Mato Krygar, předsyda

Pokiwi: Při Michałskej cyrkwi je jenož wobmjezowanych parkowanskich městnow. Prosymy tuž, zo bychy so dalše parkowanišća w měsće wužiwal.

Žnjowodźakny swjeden w Rakecach

Njedźelu, 21. septembra, swjećeše Rakečanska wosada z dwurěčnymi kemšemi lětuši žnjowodźakny swjeden. K temu běchu wosadni cyrkej wulkotnje wupýšili. Za žnjensku krónu běchu lěta žony z Noweje Wsy a Jeńsec zamołwite. Na spočatku Božej služby witachu kemšerjow džěci z pěstowanje a z džěćaceje cyrkwe. Někotre z nich běchu w serbskej drasće. Džěci nje-sechu plody ze zahrodow a z polow do cyrkwe. Na kemšach so zdžěla němsce a zdžěla serbsce rěčeše a spěwaše. Hudźba wosadnych dujerjow spožči kemšam swjatočny raz.

Günter Holder

Wustajeńca bohatych žnjow w Rakečanskej cyrkwi
Foto: Günter Holder

Dwurěčne kemše we Wětošowje

K tradicionelnym dwurěčnym kemšam we Wětošowskej Serbskej cyrkwi zhromadźi so na dnju wotewrjeneho pomnika, 14. septembra, na 55 kemšerjow. Nawod mješe farar n. w. Ingolf Kšenka, čitanje Hartmut Leipner a předowanje Madlena Norberg.

Kemšam přizamkny so zhromadny kofej ze spěwanjom ludowych spěwow w susodnej Němskej cyrkwi a počesćenje poslednjeho serbskeho wosadneho fararja Benjamina Běgarja při jeho čestnym rowje na měščanskim pohřebnišću.

PB

Z předsydstwa SET

Dnja 19. awgusta wuradźowaše předsydstwo Serbskeho ewangelskeho towarstwa w Serbskim domje w Budyšinje. Hłowny dypk bě přihot lětušeje hłowneje zhromadźizny, kiž wotměje so na reformaciskim dnju, 31. oktobra, na wosadnej žurli Michałskeje wosady w Budyšinje a je zdobom wólbna zhromadźizna. Dale porěča so wo lětušej džěłarničce serbskich Bjesadow, kotraž wotmě so 20. septembra w Rakecach. Na klětuši serbski cyrkwiniski džěn přeprošuje so na 13. a 14. junija 2026 do Wojerec, hdžež wotměje so zhromadnje z tamnišim domizniskim dnjom. **Měrcin Wirth**

Z předsydstwa zwjazka

Na swojim posedženju 9. septembra w Hodźiju wuradźowaše předsydstwo Serbskeho wosadneho zwjazka wo hospodarskim planje za lěto 2026. Wot knj. Fischeroweje wudžělanemu naćiskej z mało změnami přihłosowaše. Plan ma so na přichodnej hłownej zhromadźiznje, kiž budže 31. januara 2026 w Hodźiju, schwalić. Dalše temy wuradźowanja běchu prócowanja wo dorost za Slovo k dnjej w Serbskim rozhłosu, organizatoriske prašenja při zapokazanju noweje zamołwiteje redaktorki Pomhaj Bóh a dalše džěło Serbskeho superintendenta. **Marka Maćijowa**

Powěsće

Pančicy-Kukow. Ze stami wopytowarjami swjećeštaj ewangelska fararka Jadwiga Malinkowa ze Slepoho a katolski farar Michael Noack z Běteje Wody na zelowym swjedenju njedźelu, 17. awgusta, w klóštrje Marijineje hwězdy dwurěčny ekumeniski nyšpor. W swojim krótkim předowanju wěnowaše so fararka Malinkowa strowoće a hojenju. Farar Noack žohnowaše zelowe kwěće, kiž běchu přitomni sobu přinjesli.

Hrodzišćo. Lětuša wuprawa Wojerowskeje Domowinskeje župy wjedžeše wobdźelnikow sobotu, 23. awgusta, do Njehornja a Hrodzišća. W Njehornju wobhladaču sej Dom Měrčina Nowaka-Njehorńskeho, w Hrodzišću wopytachu jeho row a loni postajeny pomnik Jana Awgusta Měrčina. Wo žiwjenju a skutkowanju najznačišeho serbskeho misionara přednošowaše wopytowarjam dr. Lubina Malinkowa w Hrodzišćanskej farskej bróžni.

Trjebin. Při najrjeńšim wjedrje woswjećichu 31. awgusta 15. róčnicu znawanatwara statoka dudaka Hanza Šustera w Trjebinje. Dwurěčnym serbsko-němskim kemšam z fararku Jadwigu Malinkowej přizamkny so hudźbny swjedenj, na kotrymž wšelake skupiny ze Slepjanskich a Grodkowskich kónčin wustupichu. Hižo štwórtk do swjedenja běchu na wjesnym pohrjebnišću pomjatnu taflu na rowje Hanza Šustera wotkryli, kotryž ma so jako wopomnišćo do přichoda zachować.

Rowno. We wohroženym lěsu pola Rownoho wotmě so 31. awgusta zarjadowanje wobswětoweje skupiny Choćebuz za jeho zdźerženje. Fararka Jadwiga Malinkowa měješe němsko-serbsku nutrnosť, skupina Serbska reja prošeše do zhromadnje rejki a wuměłca Maja Nagelowa wustaješe swoje grafiki.

Pomhaj Bóh
časopis ewangelskich Serbow
ISSN 0032-4132

Wudawaćelej: Serbski wosadny zwjazk, Farski puć/Pfarrweg 6, 02633 Hodźij/Göda; Serbske ewangelske towarstwo z.t., Privatny puć/Privatweg 21, 02625 Budyšin/Bautzen

Zamolwita redaktorka: Trudla Malinkowa, Goethowa/Goethestraße 40, 02625 Budyšin/Bautzen (tel./fax: 03591 600711, e-mail: PomhajBoh@gmx.de)

Čiśc: Lessingowa čišćernja, Kamjenc

Vertriebskennzeichen: 2 B 13145 E

Zhotowjenje a rozšěrjenje: Ludowe nakładnistwo Domowina, Tuchmacherstr. 27, 02625

Abonement a dary: Serbske ewangelske towarstwo, Kreissparkasse Bautzen

IBAN: DE03 8555 0000 1000 0831 67

BIC: SOLADES1BAT

Pomhaj Bóh spěchuje so wot Založby za serbski lud, kotraž dóstawa lětnje přiražki z dawkowych srědkow na zakładze hospodarskich planow, wobzamknjenych wot Němskeho zwjazkowego sejma, Krajneho sejma Braniborskeje a Sakskeho krajneho sejma.

Lětny abonement płaći 15 eurow.

Wojerecy. Składnostnje krajneho žnjowódzakneho swjedenja Sakskeje, kotryž so wot 12. do 14. septembra we Wojerecach wotmě, prezentowachu w Janskej cyrkwi žnjenske króny. Jako najrjeńšu tam sobotu krónu z Chrósćic mytowachu. Njedźelu dopołdnja swjećachu pod nawodom fararja Heinricha Kocha w poľnje wobsadźenej Janskej cyrkwi ekumeniske kemše. Předowanje měješe sup. Daniel Schmidt z Běteje Wody. Čitanje a próstwy w serbskej rěči přednjese Sigrun Nazdalina. Tež Wótčenaš a džakny kěrluš móžachu kemšerjo serbsce zanjeseć.

W swjedenjskim čahu krajneho žnjowódzakneho swjedenja 14. septembra we Wojerecach prezentowaše Janska wosada na swojim wozu historiski zwón, kiž bě wot 1812 do 1943 wosadźe služil. W zaštych lětdžesatkach mějachu jón za zhubjeny. Njedawno su jón w Magdeburgu zaso nadešli, zwotkež je so nětko do Wojerec wrócił. W přichodze dóstanje čestne město w Janskej cyrkwi.

Foto: Trudla Malinkowa

Mały Wjelkow. Na dnju wotewrjeneho pomnika, 14. septembra, bě tež tamniša sotrownja wotewrjena. Hižo třeci raz poskići dr. Lubina Malinkowa serbskorěčne wóđenje po domach z 18. lěstotka, w kotrychž njewudate sotry bratrowskeje jednoty hromadže bydlichu a džětach. Tež skupina z partnerskeho města Budyšina Jelenia Góra wužiwaše składnosť, sej městnosť wobhladać. Ju wódeže dr. Malinkowa w pólskej rěči po sotrowni.

Spominamy

Před 180 lěty, 29. oktobra 1845, narodzi so farar **Oswald Mrózak** jako syn wučerja a kantora we Wulkich Žďarach. Wopyta gymnazij w Budyšinje a studowaše teologiju w Berlinje. Po krótkich lětach w Chołmje a Malešecach bě wot 1877 do 1925 farar w Hrodzišću. Tu da w lěće 1902 nowu cyrkej natwarić a při jeje nutřkownym wuhotowanju wjacore serbske napisy připrawić, kiž tam zdžěla džensa hišće su. Po

smjerći fararja Imiša w Hodźiju nawjedowaše wot 1898 do 1921 Serbski předarski seminar, w kotrymž so studenća teologije na swoju službu w serbskich wosadach přihotowachu. Za to da 1903 na farskim dworje natwarić seminarski dom z rumnosćemi za wuwučowanje a bydenje studentow. W nim ma džensa architekturny běrow swoje sydło. Oswald Mrózak bě sobustaw Maćicy Serbskeje a dołholětny synodala sakskeje krajneje synody. Wot 1912 přewza přidatnje serbske kemše w Lubiju, kiž tam hač do spočatka 1920tych lět štyri króć wob lěto swjećeše. W starobje 80 lět poda so 1925 na wuměnk a přesydli so na faru w Budyšinku, hdžež hišće jako starobny wikar skutkowaše. Wón zemrě 1934 w Budyšinku a wotpočuje w rownišću Mrózakec swójby w Hrodzišću, kotrež je wosada nažel před něšto lěty zrunać dała. T.M.

Dary

W awgusće je so dariło za Serbske ewangelske towarstwo 50 eurow a za Pomhaj Bóh 5 eurow. Bóh žohnuj daraj a darićelow.

Přeprašujemy

W oktobrze wusyla so ewangelske Nabožne słowo k dnjej w serbskim rozhłosu.

05.10. 16. njedźela po swjatej Trojicy

10.15 kemše z Božim wotkazanjom w Budyšinje w Michałskej cyrkwi (sup. n. w. Malink)

12.10. 17. njedźela po swjatej Trojicy

12.00 nutrnosť w serbskim rozhłosu (sup. n. w. Malink)

14.00 serbsko-nimske wósadne wótpołdnjo k žnjownemu swěženju w Ptačecach

13.10. pónđzela

16.30 zmakanje kupki Serbska namša a pósejženje pśedsedařstwa Spěchowarskego towaristwa za serbsku rěc w cerkwi w Serbskem wósadnem zmakanišću w Chmjelowje

23.10. štwórtk

18.30 Bjesada na farje w Bukecach

31.10. reformaciski džen

12.00 nutrnosť w serbskim rozhłosu (sup. Rummel)

14.00 hłowna zhromadźizna Serbskeho ewangelskeho towaristwa na Michałskej w Budyšinje

14.00 serbska namša z Božym blidom w Janšojcach (farar Jachmann)

02.11. 20. njedźela po swjatej Trojicy

10.15 kermušne kemše z Božim wotkazanjom w Budyšinje w Michałskej cyrkwi (sup. n. w. Malink)